

RASTI ZAJEDNO

1. godišće

Objedinjujući naslov vjeronaučnog programa ovog godišća glasi: "RASTI ZAJEDNO". Učenici ulaze u novu sredinu koja u sebi krije i nade i probleme. To je godina individualnog rasta. S jedne strane, problemi vezani uz napuštanje roditeljskog doma, a s druge, pitanje partnerstva, odnosno osobnog kontakta sa sebi sličnima u novoj sredini.

Odgojno-vjeronaučna ponuda želi pozitivno pristupiti ovom mladenačkom pitanju višestranog rasta upućujući vjeroučenika da se on ne postiže *živeći pored* ili *protiv* drugih nego *s* drugima. Ujedno je to prilika za njega da u novoj sredini zaživi i novim životom. Sadržaj i metode narednih vjeronaučnih jedinica žele omogućiti ovaj proces.

RASPORED TEMA

Otkud - kamo - zašto?

- 1.1. Čovjek na tragu životnog smisla
- 1.2. Odnos vjere i života
- 1.3. Rođenje - smrt ili nešto više?

U potrazi za Bogom

- 1.4. *Za* i *protiv* vjerovanja u Boga
- 1.5. Iskustvo Boga u velikim religijama
- 1.6. Kako biblijski ljudi doživljavaju Boga?

Stvaranje kao predmet vjere

- 1.7. Evolucija i kršćanska vjera
- 1.8. Vjera u Stvoritelja

Pojedinac i zajednica

- 1.9. Osnovne ljudske potrebe (duhovne, materijalne, socijalne)
- 1.10. Život u zajednici

Vjerska obilježja

- 1.11. Pojavni oblici religijsko-religioznog
- 1.12. Oblici izražavanja kršćanske vjere
- 1.13. Životni put jednog kršćanina
- 1.14. Povijesni hod Crkve u Hrvata

1.1 ČOVJEK NA TRAGU ŽIVOTNOG SMISLA

Sržni sadržaji

1. Znakovi nadahnuća u osobnom životu;
2. Suovisnost smisla i stila života;
3. Mogući odgovori na pitanje smisla;
4. Pitanje podrijetla i cilja kao oličenje traženja smisla;
5. Vjeronauk kao pomoć u pronalaženju samoga sebe i organiziranju vlastitog života.

Proširenje sadržaja

11. Vremena nadahnuća u povijesti Crkve;
12. Praktični materijalizam - prividan odgovor.

Osnovna namjena

Vjeroučenik živi prelomno razdoblje (pubertet, nova školska sredina). On je u potrazi. Dosađajući putevi, stil života, način razmišljanja, postali su pomalo upitni. Ovakva jedna situacija je u isto vrijeme i šansa i opasnost. Sve to pridonosi potrebi traženja smisla vlastitom životu. Imati ili biti, egoizam ili solidarnost, vjera ili nevjera... Velike svjetske promjene pojačavaju egzistencijalne strahove čovjeka. "Razlučivanje duhova" u ovoj dobi i u ovoj situaciji od presudne je važnosti. Tko/što sprečava život, tko/što promiče život?

Pojedinačni ciljevi

1. Privikavati vjeroučenike da si postavljaju pitanje smisla vlastitog života;
2. Uvidjeti nerazdvojivost smisla života od stila življenja;
3. Shvatiti da su kritične situacije, trenuci koji preobražavaju.

Metodičke upute

- Tvorboslovna igra s korijenom "misao" (primjerice: misaon, zamisao, namisao, smišljati, smišljen, osmisliti, besmisao...);
- Tvorboslovnost sa temom "konzumiranje";
- Usp. biblijske psalme s jednim njihovim aktualiziranim prijevodom (primjerice: E. Cardenal);
- Oblikovati skalu vrijednosti prema shvaćanjima vjeroučenika;
- Brainstorming: Što je potrebno čovjeku da bi živio?
- Igra uloga: Konflikti s roditeljima i moguća rješenja (primjerice: pitanje izbora zvanja);
- Biblijski tekstovi: Pt 1 i Dj 21 (odgovori na pitanje postanka i cilja); Mt 4,1-11 (Kristovo iskušenje); Lk 12,13-21 (bogati žitničar).

Pomagala

Film:

0133-19 "Šagreganska koža"; "Cvijet", FilMOTEKA 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Dajte mi smisao i živjet ću" (Ag 5); "Smisao postojanja - odnos prema drugima" (izbor iz niza "Problemi čovjeka" /Hp 1-10/), Katehetski salezijanski centar (KSC), Zagreb.

Literatura:

STOJIC Anto, *Nemirne godine*, KSC, Zagreb 1985; FRANKL Viktor Emil, *Zašto se niste ubili? Uvod u logoterapiju*, Zagreb 1978; FRANKL Viktor Emil, *Bog podsvijesti. Psihoterapija i religija*, Zagreb 1985; FROMM Erich, *Imati ili biti?*, Naprijed, Zagreb 1979; FROMM Erich, *Umijeće ljubavi*, Naprijed, Zagreb 1985.

1.2 ODNOS VJERE I ŽIVOTA

Sržni sadržaji

1. Život kao dar i zadatak, poziv i odgovor;
2. Vjera i problemi vjerovanja: sumnja i nevjera;
3. Vjera i shvaćanje (razumijevanje) Biblije;
4. "Općinstvo svetih".

Proširenje sadržaja

11. Mnogoliki pozivi - mnogoliki odgovori;
12. Životna svjedočanstva ljudi koji vjeruju.

Osnovna namjena

Ljudski život je omeđen granicama. Međutim, čovjek nosi nešto u sebi što se s tim ne miri, naročito ne kad se govori o ljudskom životu kao nečemu što je isključivo smješteno u rasponu od rođenja do smrti. Ta težnja za nadilaženjem (transcendencija!) ukazuje na komponentu ljudskog bića koja nije tek usputna.

Vjeroučenik često doživljava vjeru kao skup propisa koji su daleko od života, te kao ograničenje njegovih životnih mogućnosti. Upravo zbog toga bi mu trebalo približiti biblijsku koncepciju vjere: vjera kao povjerenje da je moguće nadići vlastite granice te spremnost da se to učini u zajedništvu s drugima. U ovoj solidarnosti vjerujućih nadilaze se i granice smrti. Iznoseći životna svjedočanstva treba spasiti neodvojivost ljubavi prema Bogu od one prema bližnjemu.

Pojedinačni ciljevi

1. Na primjeru jednog vjernika treba pokazati što to znači "vjerska smionost";
2. Osvijetliti važnost svakog pojedinca unutar vjermičke zajednice;
3. Biti s drugima u hodu - glavna označnica vjerujućih;
4. Znakovi prepoznavanja onih koji vjeruju i onih koji ne vjeruju;
5. Općinstvo svetih kao izraz povezanosti živih i mrtvih;
6. Usuditi se prihvatiti smionost vjere;
7. Suučenike prihvaćati ne kao suparnike i protivnike nego kao braću i sestre.

Medotičke upute

- Pismo tjeratica s temom: Majka Terezija, Maksimilijan Kolbe, Alojzije Stepinac, Andrija Hebrang, Nikola Šubić Zrinski, ili neka druga imena iz dalje i bliže povijesti bliska vjeroučenicima;
- Meditacija nad slikom: prorok Jona, Petar na vodama jezera, Zakej, sv. Nikola Tavčić...;
- Naći svoje mjesto među velikanima uma, srca, akcije...;
- Tvorboslovna igra od korijena "vjera" (primjerice: vjeran, nevjeran, vjerojatno, vjerenik...);
- Sročiti svojstva suvremenog kršćanina.

Pomagala

Film:

"Otkriće zime Ivana Generalića" (Filmoteka 16, Zagreb, br. 020-2); "More, grebeni, pisma"

- Ivo Vojvodić (Filmoteka 16, Zagreb, br. 020-6).

Dijamontaža:

"Don Bosco - svećenik za mlade", KSC, Zagreb; "Sveti Franjo Asiški", KSC, Zagreb; "Sveti Benedikt", KSC, Zagreb.

Literatura:

STOJIĆ Anto, *Vjera - izazov mladima*, KSC, Zagreb 1986; Kourdakov Sergej, *Oprosti mi Nataša*, KSC, Zagreb 1989; STOJIĆ Anto, *Dva života za Kinu*, KSC, Zagreb 1989; CRONIN A.J., *Christine, zar tako?*, KSC, Zagreb 1989.

1.3 ROĐENJE - SMRT ILI NEŠTO VIŠE?

Sržni sadržaji

1. Živjeti u sjeni smrti - Smrt suputnica života;
2. Biblijska koncepcija smrti i života. Smrt kao udaljavanje čovjeka od Boga, od drugog čovjeka i od sebe samoga. Uskrsnuće - život vječni;
3. Potiskivanje smrti u suvremenog čovjeka i pitanje onostranosti;
4. Poimanje onostranosti u drugim religijama.

Proširenje sadržaja

11. Odnos prema mrtvima;
12. Sud - nebo - pakao - čistilište;
13. Štovanje mrtvih u različitim kulturama;
14. Životni stadiji - životne krize;
15. Sprovodna liturgija;
16. Krštenje: od smrti u život.

Osnovna namjena

Ozbiljan i cjelovit pristup životu ne može i ne smije zanemariti pitanje smrti u svim njenim dimenzijama. Učenik je izložen općem potiskivanju smrti na rub biološkog života. Na osnovu biblijskih informacija prodrijeti u više-

značnost života i smrti. Valja pokušati ući u razložnost straha pred smrću i zbog toga njenog potiskivanja na rub egzistencije.

Pojedinačni ciljevi

1. Različito poimanje smrti i života;
2. Biblijsko poimanje smrti i života;
3. Sličnosti i razlike poimanja onostranosti unutar različitih religija;
4. Znati pravilno interpretirati pojmove: sud, pakao, čistilište, nebo.

Metodičke upute

- Analizirati neke *spvodne govore*, bilo da ste ih čuli ili pročitali;
- Proučiti pojam *nekropolis* - grad mrtvih;
- Raspraviti neka pitanja u svezi s *grobom, grobnicom, mauzolejem* i sl.;
- Razlikovanje između pojmova groblje i grobište;
- Biblijski tekstovi: Pnz 30,19-20; Lk 15, 11-32; Mt 10,39; Mt 25,31-46.

Pomagala

Film:

0133-23 "Dva puža", Filmoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Zašto umrijeti u dvadesetoj godini života?", "Suočeni sa smrću"; "Život iza smrti"; "Izazov smrti". Sve montaže mogu se dobiti u Katchet-skom salezijanskom centru (KSC), Zagreb.

Literatura:

PRANJIĆ Marko, "Kateheza u službi života", u: Kateheza 8(1986)1,17-35; ŠKVORČEVIĆ Antun, "Crkva čuvarica života", u: Kateheza 8(1986)1,52-57; MARASOVIĆ Špiro, "Konceptija života u suvremenom društvu", u: Kateheza 8(1986)1,45-51.

U potrazi za Bogom

1.4 ZA I PROTIV VJEROVANJA U BOGA

Sržni sadržaji

1. Kako si mladi predstavljaju i kakva iskustva imaju s Bogom?
2. Slika o Bogu, svijetu i čovjeku uvjetovana je i životnom dobi;
3. Mnogolikost mogućnosti iskustva Boga te raznolikost njihovih izričaja;
4. Odnos vjere i znanosti.

Proširenje sadržaja

11. Promjene i konstante slike Božje u fazama čovječjeg razvoja;
12. Promjene slike Božje kroz povijest čovječanstva;
13. Iskustvo Boga u prirodi, u susretu s ljudima, u Crkvi, u Svetom pismu;
14. Bog daruje u izobilju.

Osnovna namjena

Pubertet kao prva kritična faza ljudskog razvoja, znatno utječe i na promjenu slike o Bogu. Kod nekih učenika to je tako evidentno. Zbog toga trebaju vjeroodgajanci shvatiti da se nikada konačno ne definira slika o Bogu nego se mijenja s promjenom čovjeka, čovječanstva. Na mnogolikost slika o Bogu treba gledati kao na bogatstvo koje omogućuje širinu, kreativnost, toleranciju... iza kojih se onda krije i mnogolikost iskustava. Učenik treba shvatiti da je vjera smionost, da se tu radi o životnoj odluci, o odgovornom opredjeljenju kojega će trebati potkrijepiti, pravdati i temeljiti i na ljudskom razumu.

Pojedinačni ciljevi

1. Shvatiti nužnim promjenu vlastite slike o Bogu;

2. Shvatiti da se svakom pojedinom čovjeku postavlja pitanje Boga;
3. Primjeri koji se odnose na ovisnost slike Božje o stupnju kulture;
4. Na osnovi primjera pokazati da se Boga može iskusiti kroz naklonost, praštanje, oslobađanje od straha i pritiska;
5. Doživjeti vjeru i znanost kao dvije stvarnosti koje su upućene jedna na drugu;
6. Izricati vlastita religiozna iskustva;
7. Razglobiti čin povjerenja.

Metodičke upute

- Angažiranje fantazije: “Kad bih ja bio Bog, učinio bih da...”;
- Metaforičko vježbanje: “Bog je za mene...”
- Nabrajati izričaje u kojima se svakodnevno upotrebljava riječ “Bog” (primjerice: hvala Bogu, dao Bog, ako Bog da, pomози Bog...)
- Omogućiti vjeroučenicima da reknu kako oni sebi zamišljaju Boga;
- Analiza naziva Bog u raznih naroda (*Theos, Deus, Gott, Bog*, itd.);
- Igre povjerenja;
- Biblijski tekstovi: Ps 63; Ps 139.

Pomagala

Film:

Ante Babaja, “Breza”

Dijamontaža:

“Ta čudna žeđ za beskrajnim”; “Grob za Boga?; “Mjesto za Boga”; “Pravo lice Boga”. Sve se može dobiti kod KSC, Zagreb.

Literatura:

ŠKVORC Mijo, *Vjera i nevjera. Problem naših dana i misterij naših duša*, FTI, Zagreb 1982; FAUVELLE Andre, *Znam kome sam povjerovao*, Đakovački selci 1983; STOJIĆ Anto, *Vjera - izazov mladima*, KSC, Zagreb 1986.

1.5 ISKUSTVO BOGA U VELIKIM RELIGIJAMA

Sržni sadržaji

1. Slike o Bogu i Božja imena na različitim kulturnim razinama, u nepisanim i pisanim religijama;
2. Monoteizam - politeizam - sinkretizam;
3. Mogućnosti i granice slika o Bogu i Božjih imena;
4. Izraelova slika Božja - uvjetovana i ograničena.

Proširenje sadržaja

11. Kozmički simboli: zemlja, voda, vatra/ svjetlo, zrak;
12. Molitveni oblici u različitim religijama;
13. Problemi religioznog govora;
14. Nomadske i agrarne slike o Bogu: Bog kao predvodnik i zalag plodnosti.

Osnovna namjena

Učenik zna da postoji veliki broj različitih slika o Bogu unutar povijesti, različitih naroda i različitih kultura. To će mu omogućiti da i svoju vlastitu sliku o Bogu zna kritički prosuđivati te je kao takvu relativizirati. To će mu ujedno pomoći što svestranije upoznavanje stvarnosti Boga.

Pojedinačni ciljevi

1. Pojasniti razliku između monoteizma i politeizma;
2. Okarakterizirati predodžbu pojedinih svjetskih religija;
3. Božanstva slavenskih naroda;
4. Zajedničke crte i ono što razlikuje nepisane od pisanih religija;
5. Ostvariti toleranciju među razredima;
6. Biti spreman prihvatiti u drugim religijama ono što bi moglo na prvi pogled smetati;

7. Spoznati koje su Božje predodžbe u upotrebi i znati ih vrednovati.

Metodičke upute

- Egzemplarni presjeci religija: ne ide se za detaljnom razradom;
- Predstavljanje božanstava unutar određenih religija odnosno kultura;
- Kolaž slika o Bogu koje se uzimaju iz turističkih vodiča pojedinih zemalja.

Pomagala

Film:

“Deset Božjih zapovijedi”.

Dijamontaža:

“Ta čudna žeđ za beskrajnim”, KSC, Zagreb;
“Abraham, Izak i Jakov” (B 43), KSC, Zagreb.

Literatura:

Prema susretu religija. Sugestije za dijalog, HKD, Zagreb 1968 (Dokumenti. Biblioteka Centra za koncilski istraživanja, 9); DANIELOU Jean, *Vjera kroz vjekove i čovjek današnjice*, HKD, Zagreb 1975; YAMAUCHI Edwin, *Svijet prvih kršćana*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1985.

1.6 KAKO BIBLIJSKI LJUDI DOŽIVLJAVAJU BOGA?

Sržni sadržaji

1. Bog osloboditelj i suputnik (Pnz 6,20-25; Lk 1,46-55);
2. Bliski i daleki Bog (Ps 22);
3. Isusov jedincati i jedinstveni odnos prema Bogu: Abba ime za Boga - Jahvu; Isusovo jedinstvo s Ocem;
4. Naš odnos prema Bogu: Emanuel - Božji dolazak u Isusu;

5. Milost s obzirom na zahtjevnost: prispodoba o radnicima u vinogradu (Mt 20,1-16);
6. Krive interpretacije Boga i njihove posljedice.

Proširenje sadržaja

11. Mijenjanje slike Božje pod vidom atributa i vlastitosti;
12. Bog za čovjeka (I. - III. Božje zapovijedi);
13. Slika očeva i slika Božja;
14. Krive slike o Bogu: sudac, patrijarh, despot, policajac;
15. Mogućnost iskustva Boga prema Isusovim usporedbama i čudima.

Osnovna namjena

Bog koji oslobađa od straha, tlačenja, progonstva, nepravde..., mora biti glavna poruka i vijest o kvaliteti Boga. Po Isusovim riječima, a nadasve njegovim djelima mi upoznajemo Boga u njemu samome i to što i tko je on za čovjeka. Ovakav pristup poimanju Boga zacijelo treba obogatiti sliku o njemu kod vjerodogajnika, te im pomoći da otklone one koje nemaju svog biblijskog, odnosno Isusovskog uporišta. U tom vidu bit će od nezaobilazne važnosti pozivanje za tekstovima Starog i Novog zavjeta.

Pojedinačni ciljevi

1. Predočiti sliku o Bogu preko prispodobe o radnicima u vinogradu;
2. Objasniti riječ “Abba” koja veoma dobro izražava Isusov odnos prema Ocu a samim tim i Očev prema nama;
3. Dovedi u suodnos sliku o Bogu sa slikom o ocu/majci;
4. Uočiti suodnos između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu.

Metodičke upute

- Istraživati biblijske tekstove pod vidom spominjanja Božjeg imena;
- Pnz 6,20-25 i Lk 1,46-55 kao dvije “formule vjere” koje su uvjetovane životnom situiranošću: služba Božja u obitelji i u vjerskoj zajednici;

- Biblijski tekst Ps 22 usporediti s prijevodom E. Cardena;
- Napisati “antiusporedbu” onoj o radnicima u vinogradu;
- Aktiviranje fantazije: organizacija gospodarstva prema Mt 20,1-16;
- Biblijski tekstovi: Izl 3,6-8; Hoš 11,1-4; Iz 43,1-7; Mt 16,13-20 i Iv 11,17-27; Iv 1,1-18.

Pomagala

Film:

“Josip Egipatski”, KSC, Zagreb.

Dijamontaža:

“Josip Egipatski”; “Izrael u Egiptu”; “Izrael na putu prema obećanoj zemlji”; “Po uzoru na Krista u službi smo istine”. Sve se može nabaviti u KSC, Zagreb.

Literatura:

LE MOUËL Gilbert, *Bog u metrou*, KS, Zagreb 1978; ŠIMUNDŽA Drago, *Problem Boga u suvremenoj književnosti*, Crkva u svijetu, Split 1983; KUSTIĆ Živko, *Priroda govori o Bogu*, Glas koncila, Zagreb 1984; BELTZ Walter, *Biblijska mitologija: Bog i bogovi*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1984; FROSSARD Andre, *Bog postoji, ja sam ga susreo*, FTI, Zagreb 1971; PETRIČEVIĆ Anka, *Dar života*, Samostan sv. Klare, Split 1985.

Stvaranje kao predmet vjere

1.7 EVOLUCIJA I KRŠĆANSKA VJERA

Sržni sadržaji

1. Suvremeno poimanje evolucije;
2. Evolucija kao trajni proces stvaranja;
3. Evolucija unutar vrste;

4. Odnos između prirodne znanosti i religije na primjeru biblijske koncepcije stvaranja.

Proširenje sadržaja

11. Kako različite sekte poimaju biblijske iskaze o stvaranju?;
12. Svjetski mitovi o stvaranju u usporedbi s biblijskim;
13. Statičke i dinamičke slike o svijetu: antika, srednji vijek, moderna;
14. Situacija i ishodište biblijskog teksta o stvaranju;
15. Kritički pristup marksističkoj teoriji postanka čovjeka.

Osnovna namjena

Znanje i svjesnost problema ove naravi kod učenika je različito. Stoga im treba omogućiti primjerenu i prosudbenu spoznaju o tome kako bi se otklonule sve nedoumice koje su nastale zbog manipulacije znanošću i neprimjerena poznavanja teološkog gledanja na dotičnu problematiku. Vjera u stvaranje nije samo usredotočena na prošlost (porijeklo, protologija) nego je okrenuta prema budućnosti (cilj, konačno ostvarenje, eshatologija).

Pojedinačni ciljevi

1. Upoznati sličnosti i razlike iskaza o stvaranju;
2. Poznavati situaciju u kojoj su nastali i nakanu zbog koje su formulirani;
3. S pojmom “evolucija” postupati stručno;
4. Objasniti pomak od statičke antičke slike k suvremenoj dinamičkoj;
5. Vjeru u stvaranje iskusiti kao oslobođenje.

Metodičke upute

- Međusobno usporediti dva iskaza o stvaranju (Post 1;2);
- Razvoj slike o svijetu skicirati na plakatima;
- Nacrtati razvojno stablo života te naznačiti mjesto koje pripada čovjeku;
- Poslužiti se biblijskim izvještajima o stvaranju kao oblicima izražavanja tadašnjeg čovjeka i kao sredstvima protiv straha;

Pomagala

Film:

Petar Lalović, "Posljednja oaza", Centar film, Beograd; "Ta divna stvorenja"; 060 "Što je život", Filmoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Početak kraljevstva: Bog stvori čovjeka i cijeli svemir iz ljubavi"; KSC, Zagreb.

Literatura:

Potražiti literaturu u nekim teološkim udžbenicima koji se odnose na pitanje evolucije, kozmologije, povijesti Crkve, granična pitanja itd.

1.8 VJERA U STVARANJE

Sržni sadržaj

1. Čovjek je odgovoran za njegu i izgled zemlje;
2. Razvoj čovjeka kroz rad i slobodno vrijeme;
3. Odgovornost za budućnost - etičke granice činljivosti;
4. Radost života i uživanje u sustvaranju kao osnovni kršćanski stav.

Proširenje sadržaja

11. Pokušaj primjene poruke stvaranja na gospodarstvo i tehniku;
12. Zaštita i politika okoliša kao etička datost (ekologija);
13. Radost zbog stvorenog kao tema kršćanske zahvalnosti i umjetnosti;
14. Sport i igra kao izričaj životne radosti (homo ludens).

Osnovna namjena

Budući da se vjerooučenika priprema na konkretni život, treba ga se upoznati i s njegovom odgovornošću za prirodu, okoliš. Koncen-

tracija njegove misli na ove probleme može biti od presudne važnosti za njegovu budućnost i budućnost cijelog čovječanstva. Cjelovita informacija, formiranje afiniteta za vlastiti okoliš, može poslužiti za uspostavljanje ravnoteže između nekontroliranog tehničkog progresa i zaštite ljudske okoline. Tehnički napredak ne smije biti na štetu prirode i zdravog ljudskog okoliša.

Pojedinačni ciljevi

1. Dobro razumjeti biblijski izričaj: "Podložiti zemlju nogama svojim";
2. Zalagati se za čuvanje i razvitak života;
3. Njegovati vlastiti okoliš (razred, obiteljski dom, seoske i gradske prostore...);
4. Pokazati radost života na konkretnom primjeru;
5. Prihvatiti učenje odnosno profesionalnu naobrazbu kao stvaralački zadatak;
6. Pomoć zemljama u razvoju treba shvatiti i prihvatiti kao stvar koja se i nas tiče.

Metodičke upute

- Angažiranje fantazije: staro i mlado drvo razgovaraju među sobom;
- Pismeni zadatak: "Tehnički napredak blagoslov ili prokletstvo";
- Aktivirati radne grupe koje će problematizirati ovo pitanje;
- Vizualizirati probleme okoliša: (plakati, karikature, kolaži...);
- Razgovor o atomskim centralama (primjerice: Krško) i pitanje atomskog otpada.

Pomagala

Film:

"Dan poslije"; 060-32 "Što je ekologija", Filmoteka 16, Zagreb.

Dijamontaža:

"Čovjek - Božji suradnik u izgradnji kraljevstva"; "Bog poziva čovjeka da radi u njegovom kraljevstvu"; "Kršćanin promiče u pravdi napredak i blagostanje braće". Sve je moguće nabaviti u KSC, Zagreb.

Literatura:

STOJIC Anto, *Želim postati netko*, KSC, Zagreb 1986; Konzultirati najsvremeniju literaturu kod nas na ovu temu. Više je ima na svjetovnom nego na religijskom području.

Pojedinac i zajednica

1.9 OSNOVNE LJUDSKE POTREBE

Sržni sadržaji

1. Osnovne potrebe čovjeka pod vidom materijalnog, duhovnog, socijalnog rasta;
2. Različiti pogledi na osnovne potrebe i osnovne vrijednosti;
3. Čuvanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava;
4. Čovjek kao religiozno biće (homo religiozus).

Proširenje sadržaja

11. Ostvarenje povjerenja i solidarnosti tijekom različitih životnih dobi;
12. Razred kao zajednica.

Osnovna namjena

Ovo područje razmišljanja i djelovanja je više orijentirano prema pojedincu, individui. Za učenika je vrlo važno da izgradi vlastitu ljestvicu vrednota unutar koje prava i dužnosti nalaze svoje adekvatno mjesto. To se događa, među inim, putem otkrivanja i prihvaćanja vrijednosti, njihove nutarnje upućenosti jednih na druge, upitnosti određenih stavova itd. Pri tome, u krugu ove životne dobi, treba kritički sagledavati bilo apsolutiziranje, bilo relativiziranje.

Pojedinačni ciljevi

1. Nabrojiti najosnovnije ljudske potrebe;

2. Pokazati potrebu povjerenja u svim životnim dobima;
3. Zauzeti ozbiljan stav prema religioznosti kao osnovnom ljudskom pravu i obilježju;
4. Na primjeru kolega i prijatelja učiti što znači zauzimati se za prava drugih.

Metodičke upute

- Vježbe povjerenja;
- Organizirati vježbe koje potiču zajedništvo;
- Pitanje međunacionalnih odnosa (bližih i udaljenijih naroda);
- Tražiti korelaciju među različitim školskim predmetima;
- Biblijski tekstovi: Ps 63; Oče naš (posebno: kruh naš svagdanji; molitva za oproštenje i izbavljenje od zla) /Mt 6,24-34/.

Pomagala

Film:

“Mjesto pod suncem”.

Dijamontaža:

“Problemi čovjeka” (40 dijamontaža!), KSC, Zagreb.

Literatura:

FROMM Erich, *Imati ili biti*, Naprijed, Zagreb 1979; LALOUX Joseph, *Uvod u sociologiju religije*, KS, Zagreb 1970; CLINES David, *Rad i društvo u Bibliji*, Duhovna stvarnost, Zagreb 1980.

1.10 ŽIVOT U ZAJEDNICI

Sržni sadržaji

1. Značenje uloga, očekivanja uloga, predodređenja uloga;
2. Predrasude - ograničavanje mogućnosti ljudskog razvoja;
3. Isus oslobađa ljude od njihove skučenosti;

4. Zadaće unutar obitelji, škole, skupine;
5. Crkvene skupine mladih.

Proširenje sadržaja

11. Rasizam kao primjer predrasuda;
12. Ovisnost - krivi pristup stvaranju vlastitog identiteta;
13. Rubne skupine u društvu.

Osnovna namjena

Vjeroučenik ovog uzrasta (pitanje puberteta kod mladića!) treba naći svoje mjesto u društvu te uvidjeti značenje toga s obzirom na stvaranje vlastitog identiteta. Kroz to mora rasti njegova spremnost da preuzme nove zadatke te u svemu tome otkriti vlastiti put. Isus sam nije htio igrati neku ulogu te je i druge poticao da to ne čine. Biti vjeran samome sebi. "Oj, budi svoj!" - ispjevao je naš pjesnik August Šenoa.

Unutar konkretnih životnih prostora, primjerice: škola, neka se analizira problem očekivanja ili fiksiranja uloga te pronalazi način kako se od toga oslobađati u svakidašnjem životu.

Pojedinačni ciljevi

1. Na bazi primjera treba upoznati što to znači očekivanje ili pak fiksiranje određene uloge: predrasude, stereotipi, Self-fulfilling-prophecy, shema prijatelj-neprijatelj, mehanizam "žrtvenog jarca";
2. Društvena uvjetovanost na području specificiranja uloga vezanih uz spol;
3. Navesti primjere iz Novog zavjeta koji će omogućiti vjeroučeniku sagledavanje razbijanje geta uloge u svrhu ostvarenja identiteta čovjeka;
4. Pozitivno sagledavati unutar razreda napeposti između individua i zajednice.

Metodičke upute

- Nabranjanje uloga i zadataka pojedinca: muško/žensko, otac/majka/dijete, sin/kći, brat/sestra, učenik/učenica, građanin/građanka;

- Igre dinamike grupe s ovom temom;
- Biblijski tekstovi: Veliki dan pomirenja, "žrtveni jarac" (Lev 16,1-34); Isus i grešnica (Lk 7,36-50); Isus i Zakej (Lk 19,1-10); Isus i bolesnici...

Pomagala

Film:

Mate Relja, "Vlak u snijegu".

Dijamontaža:

"Galeb Jonathan", KSC, Zagreb.

Literatura:

CVITANOVIĆ Ivan, *Odnosi: osoba i zajedništvo*, Dekanatski ured, Split 1983; THEILHARD DE CHARDIN Pierre, *O ljubavi i o sreći*, KS, Zagreb 1983; GREINACHER Norgbert, *Crkvene strukture pred sutrašnjicom*, KS, Zagreb 1970; GODIN Andre, *Skupine u Crkvi. Kršćanski uvod u dinamiku skupina*, Crkva u svijetu, Split 1975; DE MARTINI Nicola, *Nova župa zajednica prijatelja*, KSC, Zagreb 1982.

Vjerska obilježja

1.11 POJAVNI OBLICI RELIGIJSKO-RELIGIOZNOGA

Sržni sadržaji

1. Bit religioznosti i religije;
2. Slavija, obredi i simboli kao očitovanje uvjerenja i stava;
3. Strukturalni elementi religioznoga: funkcije, zaduženja, karizme;
4. Praznovjerje kao krivi izraz vjerovanja;
5. Pseudoreligiozni zahtjevi mladenačkih sekti.

Proširenje sadržaja

11. Religijski oblici kroz povijest i u suvremenom svijetu;
12. Religija kao nadomjestak;
13. Napetosti između pučke pobožnosti i industrijske kulture.

Osnovna namjena

Radi se o tematiziranju pojavnih oblika religije kako bi se omogućio slobodni pristup najrazličitijim religijskim manifestacijama i to bez ikakve predrasude, te na taj način pokazati ono što je svim religijama zajedničko.

Pojedinačni ciljevi

1. Moći uspoređivati slavlja pojedinih religija;
2. Uočavati magično u pojedinim religijama;
3. Razlikovati pučku pobožnost od folkloru;
4. Naučiti se toleranciji prema ljudima koji drukčije vjeruju;
5. Prepoznati manipulativne elemente u sektama mladih.

Metodičke upute

- Mjesto i način učenja u različitim religijama (primjerice: sinagoga, crkva, džamija);
- Religije kao primjer atrakcije za turizam (analiza turističkih vodiča);
- Pozvati na razgovor predstavnike drugih religija (pravoslavne, muslimane, židove...)
- Iznošenje osobnih iskustava suživota među različito vjerujućima;
- Otkriti religiozne korijene pojedinih običaja (primjerice: fašnik).

Pomagala

Film:

Snimci obreda i učenja pojedinih religija/konfesija;

Katolozi, slikovnice, dijapozitivi, razglednice i sličan materijal koji predočava najrazličitije oblike manifestacija religioznosti; zajednički analizirati uz pouzdanu informaciju.

Literatura:

SEKRETARIJAT ZA NEVJERUJUĆE, *Prema susretu religija. Sugestije za dijalog. Opći dio*, HKD, Zagreb 1968; DANIELOU Jean, *Vjera kroz vjekove i čovjek današnjice*, HKD, Zagreb 1975.

1.12 OBLICI IZRAŽAVANJA KRŠĆANSKE VJERE

Sržni sadržaji

1. Značenje liturgije, diakonije, vjeroispovijesti, molitve za život kršćanina;
2. Transcendentalna komponenta vjere;
3. Socijalna i politička dimenzija vjere;
4. Oblici molitve i meditacije;
5. Misno slavlje kao izraz vjere zajednice.

Proširenje sadržaja

11. Akcija i kontemplacija kao dva stava koja se međusobno isprepliću;
12. Vjerovanja - kratke formule vjeroispovijesti;
13. Pobožnosti kao obrat ili bijeg od svijeta;
14. Socijalni angažman kršćanske zajednice.

Osnovna namjena

Za mnoge učenike život i vjera su stvarnosti koje egzistiraju jedna pored druge ili čak jedna protiv druge. Namjena ove nastavne jedinice jest da učenik upozna mnogolikost vjerskih ispovijesti i oblika.

Pri tome horizonti individualnog, suženog vjerovanja, moraju biti prošireni na oblik vjeroispovijesti koja se smatra angažiranom, odgovornom za svijet, povijest, društvo, stvorenja. Žive zajednice trebaju biti predočene kroz svoje liturgije, diakonije i martirije, kao mjesta gdje se uči vjernačka zaokupljenost i djelatnost.

Pojedinačni ciljevi

1. Verbalizirati i procijeniti vlastito iskustvo s liturgijom;
2. Uočiti ovisnost liturgije, diakonije i martirija;
3. Shvatiti vrijednost društvenog i političkog angažmana koji proističe iz vjerske svijesti;
4. Sudjelovati u sakramentalnom životu;
5. Suradivati u socijalnoj službi zajednice.

Metodičke upute

- Vjeroučitelj treba sasvim korektno vrednovati osjećaje koji se manifestiraju kod vjeroučenika a vezani su uz različita iskustva pripadništva vjerskim zajednicama;
- Uvježbavati pojedine mehanizme svojstvene različitim oblicima meditacije;
- Organizirati bogoslužje za jednu razrednu zajednicu;
- Kolaž: Crkva u svijetu (izresci iz misijskih časopisa);
- Kolaž: različiti oblici manifestiranja vjere;
- Upoznati se sa strukturom crkvenog Karitasa te drugih ustanova koje socijalno djeluju;
- Pozvati pripadnike različitih vjerskih organizacija koji su se društveno i socijalno angažirali;
- Biblijski tekstovi: Iz 1,10-20 (kritika odjeljenosti kulta od društvene pravde); Iz 58,1-14; Mt 21,28-32.

Pomagala

Film:

“Biše vesela sva zemlja”, KS, Zagreb.

Dijamontaža:

Za upoznavanje kršćansko-katoličke vjeroispovijesti nudimo sljedeće dijamontaže (A 150 - A 161); “Odrasli u Kristu” (A 166); “Kršćanin vjerno obavlja zadatak koji mu je Otac postavio” (A 180); “Meni na spoment I i II” (A 167 - A 168).

Literatura:

BADURINA Srećko, “Crkva služiteljica ljudi”, u: Kateheza 11(1989)1-2,13-19; ŠAGI Bono

Zvonimir, “Kršćanska zajednica i diakonija”, u: Kateheza 11(1989)1-2,28-37; BONDULIĆ Tomislav, “Žena u župnoj zajednici (Žena i diakonija)”, u: Kateheza 11(1989)1-2,154-156.

1.13 ŽIVOTNI PUT JEDNOG KRŠĆANINA

Sržni sadržaj

1. Sučeljavanje s vlastitim religioznim odgovorom;
2. Oblici izražavanja vjere i sakramentalna praksa u različitim životnim dobima;
3. Život u Crkvi i s Crkvom;
4. Zajednička vjerska slavlja;
5. Nedjelja: “tjedno uskrsno slavlje” - predokus konačnog “šaloma”.

Proširenje sadržaja

11. Crkvena godina: Rasti u vjeri kroz crkvenu godinu;
12. Sakramenti kao putevi zajedništva s Bogom i međusobno;
13. Potvrda: sakrament zrelosti;
14. Obitelj - kućna crkva;
15. Oblici religioznog odgoja;
16. Bolesničko pomazanje.

Osnovna namjena

Učenike treba poticati da preuzimaju odgovornost za osobni život i život njihove vjermičke zajednice, sučeljavajući se sa vlastitim religioznim iskustvom.

Treba uvijek pri tome imati na pameti intenzitet identificiranja vjeroučenika s njegovom vjermičkom zajednicom. Življenje pak vjere tijekom liturgijske godine, prilagođeno različitim uzrastima, omogućuje korektno impostiranje vjermičkog života kao takvog.

Pojedinačni ciljevi

1. Znati objasniti porijeklo i značenje nedjelje;
2. Naznačiti glavna uporišta crkvene godine;
3. Uvidjeti vrijednost sakramenata za vlastiti život;
4. Otkriti mogućnosti za osobni socijalni angažman;
5. Prihvatiti vjeronauk kao pomoć za organiziranje vlastitog života;
6. Započeti religiozni razgovor u svojoj obitelji;
7. Uključiti život u osobnu molitvu.

Metodičke upute

- Kritički promotriti suprotavljenost između ispovijedane a neživljene vjere;
- Pokazati vlastiti oblik kršćanskog življenja;
- Otkriti u svojoj župi znakove vjere;
- Prikupljanje različitih vjerskih časopisa;
- Informacija o vjerskim emisijama i medijima;
- Uređivanje izložbenog prostora u školi i crkvi;
- Analiziranje programa jedne crkvene zajednice mladih;
- Intervju jednog voditelja zajednice mladih mladeži.

Pomagala

Film:

Goran Paskaljević, "Zemaljski dani teku".

Dijamontaža:

"Kad ljubav izgleda nemoguća" (Ca 9); "Vjerujem u Crkvu" (Cd 5 - Cd 6); "Marija naša nada" (Cd 8); "Crkva pripada svima" (Bg 24), KSC, Zagreb

Literatura:

GEVAERT Joseph, *Ljudsko iskustvo i kateheza*, KSC, Zagreb 1980; GATTI Gaetano, *Katehetska zadaća obitelji u suvremenoj Crkvi*, KSC, Zagreb 1981; DE MARTINI Nicola, *Nova župa zajednica prijatelja*, KSC, Zagreb 1982.

1.14 POVJESNI HOD CRKVE U HRVATA

Sržni sadržaji

1. Važnost povijesti za narodni i crkveni identitet;
2. Kršćanstvo na našem tlu prije dolaska Hrvata;
3. Prve hrvatske biskupije;
4. Hrvatski jezik u liturgiji (glagoljaštvo);
5. Prve redovničke zajednice u našim krajevima;
6. Biskupi/svećenici - znanstvenici;
7. Mučenici zbog vjere (Tavelić, Drinske mučenice, Stepinac...);
8. Crkvena učilišta - sveučilišta;
9. Hrvatski vjerski običaji i njihov refleks u književnosti i drugim umjetnostima.

Proširenje sadržaja

11. Katekizmi kao prve slovnice na hrvatskom jeziku;
12. Uloga katekizama u strukturiranju hrvatskog jezika;
13. Vrsni hrvatski teolozi svjetskog glasa;
14. Katchetski pokret u našim krajevima;
15. Zagrebačka katehetska metoda;
16. "Kršćanska škola" - najstariji katehetski časopis među slavenskim narodima;
17. Katchetska događanja u nas iza II. vatikanskog sabora.

Osnovna namjena

Vjeroučenici moraju biti upoznati sa svojom vjerničkom prošlošću koja je od dolaska Hrvata na ovo tlo usko vezana uz kršćanstvo te na taj način upoznati korijenje nacionalne svijesti, geografsko-kulturološke pripadnosti, liturgijske originalnosti i umjetničko-graditeljske osebnosti. Vezanost nacionalnog bića uz Crkvu Kristovu ujedno je spona sa svim onim narodima Europe koji svoju kulturu, nacionalnu

svijest, društveno ekonomski progres vide u uskoj vezi s prihvaćanjem i ispovijedanjem vjere u Isusa Krista.

Pojedinačni ciljevi

1. Uvidjeti da čovjek nema samo svoju nacionalnu povijest nego i vjersku;
2. Vrednovati doprinose što ih je vjera učinila pod društveno-kulturnim vidom;
3. Ponovno steći svijest kršćansko-europske pripadnosti;
4. Uvidjeti specifičan hrvatski obol općoj crkvenoj prošlosti;
5. Upoznati se s izvornim dokumentima crkvene prošlosti među Hrvatima;
6. Upoznati hrvatske vjerske velikane (primjerice: Ruđer Bošković, Josip Juraj Strossmayer, Franjo Rački, Frane Bulić...)
7. Upoznati životopise vjernika koji su položili život za svoje uvjerenje.

Metodičke upute

- Ova vjeronaučna nastavna jedinica nužno upućuje na korelaciju sa sličnim tematskim jedinicama drugih školskih predmeta pa pod tim vidom treba je i tretirati;
- Osigurati vjeroučenicima pristup starim crkvenim kartama, arheološkim nalazištima, katedralnim riznicama, sakralnim muzejima, crkvenim knjižnicama...;
- Osigurati susret s jednim crkvenim povjesničarom;
- Naučiti neke specifične crkvene napjeve vezane uz pojedina liturgijska slavlja;

- Upriličiti skupni pohod (gdje je prikladno) kojem crkvenom lokalitetu, staroj crkvi, muzeju s crkvenim izlošcima, arhivu, biblioteci i sl.;
- Zadati da sami opišu svoj pohod ovakvim mjestima s kulturnom religioznom baštinom;
- Upoznati učenike u živo sa crkvenom skulpturom, slikarstvom, graditeljstvom;
- Upoznati ih sa biografijama ljudi-vjernika.

Pomagala

Film:

“Katolička Crkve u Hrvata”, KS, Zagreb; “Solin '76”, KS, Zagreb; “Vječni smo tvoji putnici” KS, Zagreb; “Nin '79”, KS, Zagreb.

Stare hrvatske inkunabule (inicijali, pismo, molitve, drugi sadržaji).

Literatura:

BUTURAC Josip, *Povijest Katoličke crkve među Hrvatima*, HKD, Zagreb 1973; HOŠKO Franjo Emanuel, *Negdašnji hrvatski katekizmi*, KSC, Zagreb 1985; FUČAK Jerko, *Šest stoljeća hrvatskoga Lekcionara*, KS, Zagreb 1975; KUSTIĆ Živko, *Mali ključ povijesti Crkve u Hrvata*, Glas koncila, Zagreb 1985; PAVIČIĆ Nikola, *Kroz Gospinu Hrvatsku*, KSC, Zagreb 1981; BAKOVIĆ Anto, *Drinske mučenice*, Zagreb 1991; BASLER Đuro, *Kršćanska arheologija*, Crkva na kamenu, Mostar 1986, 21989; ŠANJEK Franjo, *Povijest crkve u Hrvata*, KS, Zagreb 1989.